

GOIGS A LA MARE DE DÉU D'EL BRULL

*Puix nou tron, en gaia festa,
us hem dat, Verge d'El Brull:
Beneïu-nos la foresta,
camps i llars, Verge d'El Brull.*

De la joia d'aquest dia
guardarem record etern;
la Flor que al Brull refloria
no sabrà què és un hivern.
Flor divina, Flor celeste,
que sortós el qui la cull!

Beneïu-nos...

Quin enyor sentíem, Mare,
tots els fills d'aquest redol,
sense la mirada clara
d'aquells ulls, deus de consol!
A la crida, heu tornat llesta:
d'alegries, quin curull!

Beneïu-nos...

Quins pomells de flors boscanes
portarem al vostre altar!
Triarem les més galanes
i més belles de mirar:
violetes, bruc, ginesta,
margarides i marfull.

Beneïu-nos...

A besar la vostra galta
us durà la mare els fills,
bo i pregant, d'amor malalta,
que els gardeu de tants perills:
que no es fongui la congesta,
que no els tombi cap escull.

Beneïu-nos...

— Recer de la Pau alada;
bell trosset de paradís —,
sobre aquest pla la mirada
esteneu amb un somris:
que no el xafi la tempesta,
que als sembrats no hi creixi el jull.

Beneïu-nos...

Com la mel de les abelles
zumzinant pel bruguera,
que l'amor de les parelles
sigui dolça camí enllà:
sigui forta, sigui honesta,
que no sigui sols antull.

Beneïu-nos...

Puix sou Mare de la Vida,
des del vostre sagrat clos
conserveu-nos ben fornida
la salut d'ànima i cos:
preserveu-nos de la pesta
i de tot amarg traüll.

Beneïu-nos...

Al qui per volta primera
al Montseny puja l'anhel,
ensenyeu-li la drecera
de la Creu i la del Cel:
i que senti al pit i testa
com l'amor de Crist li bull.

Beneïu-nos...

De la gràcia fontana,
feu-ne ploure abundós doll,
perquè a l'ànima secana
hi floreixi algun capoll:
que no sigui massa agresta,
que no hi regni l'abriüll.

Beneïu-nos...

I quan vingui l'hora dura,
suprema hora de la mort,
no ens deixeu, o Verge pura,
agafeu-nos la mà fort,
i porteu-nos a la festa
de la joia sense esbull.

Beneïu-nos...

*Puix nou tron, en gaia festa,
us hem dat, amb sant orgull:
Beneïu-nos la foresta,
camps i llars, Verge d'El Brull.*

Text: Mn. Joan Colom, prev. - Tona, 1974

Melodia: Mn. A. Ramírez, prev.

RESCOBLA

TORNADA

COBLES

AL

Puix nou tron, en gaia festa, us hem dat, Verge d'El Brull: bene- tu-nos la fo- resta, camps i
llars, Verge d'El Brull. De la joia d'aquest dia guardarem record etern; la Flor que al Brull reflo-
ria no sabrà què és un hivern. Flor divina, Flor celeste, que sortós el qui la cull! Bene-

¶ Pregueu per nosaltres, Santa Maria Mare de Déu ¶ Perquè siguem dignes de les promeses de Jesucrist

P R E G U E M

¶ Pregueu per nosaltres, Santa Maria Mare de Déu, que concediu als vostres servents de poder fruit sempre d'una bona salut espiritual i corporal; i per la intercessió de la benaurada sempre Verge Maria, prop vostre, al cel, que ens faci mereixedors de la joia eterna. Per nostre Senyor

SANTA MARIA D'EL BRULL O DE LES PRADES

La devoció a Santa Maria en l'església i parròquia d'El Brull té una antiguitat i una tradició tan venerables que la seva restauració és un deure de justícia i un senyal de que El Brull sap estimar i fer renéixer les seves essències cristianes més pures.

Santa Maria d'El Brull fou venerada amb aquesta advocació per espai d'uns quatre segles; més tard, d'acord amb el barroquisme de les advocacions particulars del Roser del Carme, de la Puríssima, etc., va desglossar-se la vella devoció a la única Santa Maria, que avui torna a concentrar-se en la devoció bàsica a Santa Maria, mare de Jesús, mare de l'Església i aquí, en particular, mare de la parròquia d'El Brull.

Vegem breument l'origen i desenvolupament del culte primitiu de Santa Maria a l'església i parròquia de Sant Martí d'El Brull.

Els testimonis de la tradició i de la toponímia diuen que la primitiva església d'El Brull es trobava al Pla de Sant Martí, als peus del Puig Castellar, on hi hagué des de la prehistòria el primitiu nucli de poblament del terme. Aquesta primera església surt documentada entre els anys 903 i 1048.

A mitjan segle XI els vescomtes d'Osona, que eren els senyors del territori d'El Brull, i en particular la vescomtessa Guisla de Cardona, varen erigir una nova església a l'indret d'El Brull, prop el castell que allà hi tenien, la qual va ésser consagrada pel bisbe de Vic, Guillem de Balsareny. L'erecció de la nova església es va fer entre els anys 1048 i 1062. Ens diu tot això el document de dotació fet, el 23 d'agost de 1062, pels vescomtes Ramon Folc de Cardona i la seva esposa Ermesenda, quan varen dotar de rendes i paraments la nova església.

Aquesta església — que és bàsicament la mateixa obra romànica que admirem avui dia —, va ésser dedicada a Sant Martí, Sant Miquel i Sant Joan Baptista, aquests dos en sengles absidiols, avui desapareguts, situats a manera de trèbol i formant creu al final de la nau de l'església, al lloc on hi acostumava haver el creuer.

En aquest temps l'església d'El Brull no tenia encara cap advocació ni devoció especial a Santa Maria, bé que en les pintures romàniques amb que es va decorar un segle més tard l'absis major d'El Brull — avui conservades fragmentàriament al Museu Episcopal de Vic —, ja hi veiem entre el registre inferior dedicat a la Creació i el superior dedicat al Déu Pantocràtor, un fris o banda dedicada a temes de la infància de Jesús, amb la Nativitat, l'Anunciació als Pastors, l'Epifania i la Presentació al Temple, en els que, com és lògic, la figura de la Verge hi té un paper essencial.

Des de mitjan segle XII, gràcies sobretot a Sant Bernat i als cistercencs, la devoció a Santa Maria va prendre un gran increment i va esdevenir essencial en la pietat cristiana de l'època. Entre mig segle XII i mig segle XIII s'erigeixen la majoria de vells santuaris marians i apareix en quasi totes les esglésies un altar i imatge a Santa Maria. A El Brull va ésser el rector Arnau de Bugatell, documentat entre els anys 1249 i 1265, en que va erigir un altar a Santa Maria, el va dotar amb terres i masos i va fundar-hi un benefici, regit per un sacerdot que devia cuidar del seu culte.

Com ens diran més tard les visites pastorals, va fer això dedicant un altar i absidiol a Santa Maria i reunint en l'altre els antics patrons o sigui Sant Miquel i els Sants Joan Evangelista i Baptista.

La data exacta la desconeixem. Sabem, però, que ja existia Santa Maria d'El Brull el 1259, quan els nobles Pere de Malla i Guillem d'El Brull, com a tutors d'Elisenda de Bellpuig, varen cedir a l'altar de Santa Maria i al sacerdot que cuidava d'ell una gallina de cens que els Bellpuig, com a castlans del castell d'El Brull, rebien per raó de guarda en el mas Boix. Bona part d'aquest mas pertanyia a la dotació del benefici de Santa Maria per una venda feta per Ermesenda de Serrat a Mn. Arnau de Bugatell, el fundador del benefici.

El 1265, Mn. Arnau de Bugatell, i aquesta és la seva darrera actuació coneguda, va establir a Bernat Serrat un molí, terres i dues cases, una d'elles dita Camlera, que havia comprat prop el Serrat a Bernat de Balenyà, també com a dotació del benefici de Santa Maria.

Altres documents, dels anys 1306, 1312, 1315, 1330,

1428, etc., ens parlen de terres, masos, beneficiats i d'algunes notícies del culte a Santa Maria d'El Brull, que feia la seva festa principal el dia 15 d'agost. En especial hi ha deixes a la llàntia que cremava davant del seu altar, que durant el segle XV es va transformar en un gran ciri votiu que es renovava cada any.

Pertanyien al benefici: el mas Serrat i el mas Solà d'El Brull, amb persones i terres, el mas Planes de Tagamanent, terres del Boix i el quintar del Solà. Sobre aquest darrer, el 1558 hi hagué un plet entre el bisbe de Vic i el senyor de Centelles, com a amos del terme d'El Brull, i el beneficiat de Santa Maria, Mn. Antoni Croses, per no voler pagar aquest el delme de les noves terres que es rompien a la costa del Solà; va fallar-se per equitat per dos compromissaris elegits per les parts.

Revela la importància del culte i devoció a Santa Maria d'El Brull el fet d'ésser el seu altar l'únic de la parròquia en tenir beneficiat propi, que n'assegurava el culte, i de no faltar mai en cap testament una deixa en diner, oli per la llàntia o alguna missa a Santa Maria. De la llista de sacerdots beneficiats consignem sols els més antics: Ramon de Sala (1265), Provincial Bastons (1312-1315), Jaume Canelles (1357), Pere Folcran, que era a la vegada rector d'Aiguafreda (1394), Pere Bruguer (1428) i Antoni Croses (1558).

Sobre l'altar i primitiva imatge de Santa Maria d'El Brull — que seria evidentment romànica — no en coneixem cap detall; sabem només que era una imatge de bulto, que tenia un altar ben proveït de pallis i tovalles i que el valor del seu benefici era de 80 a 100 sous de renda, això segons una visita pastoral de 1394.

A finals del segle XVI, segurament a rel de les obres de reforma i mutilació fetes a l'església d'El Brull el 1588, va desaparèixer l'antic altar de Santa Maria per a convertir-se en el del Roser, que centrà tota la devoció mariana de la parròquia.

Va subsistir, però, l'antic benefici, dit des del segle XVII de *Nostra Senyora de les Prades*, que el 1696 posseïa Mn. Daniel Vila, beneficiat de la seu de Vic. Ignorem la raó d'aquest nom, però no hi ha dubte que és el mateix benefici, car l'hem vist citat sovint en els documents d'El Brull dient que era el fundat per Mn. Arnau de Bugatell. Ara, però, per no tenir altar propi, es diu que radica en l'altar major de Sant Martí d'El Brull. La seva dotació es calculava, el 1769, de 30 lliures anyals i el bisbe Sarmentero el va unir aquell any al curat o dotació del rector de Serraïma, prop Sallent; més tard es va independitzar i el 1801 torna a parlar-se del benefici de Santa Maria de les Prades, d'El Brull, sota el patronat del cabilde i de l'Alberguer de Vic, i es donava a sacerdots beneficiats de la catedral, perdent així tota vinculació pràctica amb El Brull.

L'antiga imatge de Santa Maria, potser arraconada des del segle XVI en fer-se l'altar i imatge del Roser, es podria haver perdut en un dels dos saqueigs que va sofrir l'església d'El Brull a mans dels francesos, el 7 de desembre de 1654, o en el més virulent del 18 d'abril de 1809, o bé per alguna altra causa desconeguda.

La nova imatge s'ha fet, doncs, en record de l'antiga i venerable imatge, i per no faltar a la veracitat artística de la primitiva talla que ella recorda, s'ha pres per model de la seva execució una imatge de la Verge, de procedència desconeguda, exposada al Museu d'Art de Catalunya, del Palau Nacional de Montjuïc, núm. 15.894, que representa un exemplar romànic tardà, del segle XIII, d'un caient mig gòtic i gairebé clàssic.

El seu escultor, Reixach Campanyà, ha sabut donar-nos en una versió que harmonitza la bellesa dels trets clàssics del seu estil amb una tècnica moderna i reeixida, on s'agermanen perfectament el passat i el present.

Mossèn Josep Coma Cunill, rector de la parròquia d'El Brull, després de vint-i-cinc anys de predicació i guia espiritual, ha fet vibrar els cors dels feligresos i amics d'El Brull, l'amor a la Verge i, ajudat per tots, ha retornat la imatge de la Verge d'El Brull al seu altar.

Cal esperar, només, que la devoció i el culte que li rendiran la generació present i les futures no desdiguin de la secular veneració tributada pels avantpassats a Santa Maria d'El Brull o de les Prades.

ANTONI PLADEVALL